

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	iii
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	v
FÖRTECKNING ÖVER FIGURER	ix
FÖRKORTNINGSFÖRTECKNING	x
1. INLEDNING	1
1.1 Individen och samhället	1
1.2 Suveränitet och offentlig makt	5
1.2.1 Allmänt om suveränitet	5
1.2.2 Intern suveränitet: den högsta varaktiga makten	7
1.2.3 Makt på ett visst område	11
1.2.4 Makt över individer: medborgarskapets roll	16
1.2.5 Makt över individer: styrelsesätt	18
2. DELTAGANDE I DET NATIONELLA BESLUTFATTANDET	23
2.1 Riksdagsval som utgångspunkt	23
2.2 Valprinciper	26
2.3 Valbarhet och uppdraget som riksdagsledamot	31
2.3.1 Valbarhet	31
2.3.2 Upphörande och avbrytande av uppdraget som riksdagsledamot	33
2.3.3 Riksdagsledamotens ställning	35
2.4 Partier	44
2.5 Rådgivande folkomröstning	49
3. FÖRFARANDET INOM DET NATIONELLA BESLUTFATTANDET	57
3.1 Riksdagens organ vid riksmötet	57
3.1.1 Riksdagens allmänna struktur	57
3.1.2 Riksdagens talman	59
3.1.3 Talmanskonferensen	62
3.1.4 Riksdagens utskott och förvaltningsorgan i anslutning till riksdagen	64
3.2 Riksdagsarbetets struktur	67
3.2.1 Anhängiggörande av ärenden i riksdagen	67
3.2.2 Beredning i utskott	69
3.2.3 Behandling i riksdagens plenum	75

3.3	Riksdagen som lagstiftare	78
3.3.1	Riksdagens kompetens	78
3.3.2	Lagstiftningsförfarandet	82
3.3.2.1	Lagberedning	82
3.3.2.2	Avlåtande av regeringens proposition	84
3.3.2.3	Behandling av lagförslag i riksdagen	86
3.3.2.3.1	Remissdebatten	86
3.3.2.3.2	Utskottsbehandlingen	87
3.3.2.3.3	Första behandlingen	89
3.3.2.3.4	Andra behandlingen	91
3.3.2.4	Grundlagsstiftningsordning	92
3.3.2.5	Undantagslag	93
3.3.2.6	Stadfästelse, publicering och ikraftträdande av lagar	96
3.4	Riksdagens roll i internationellt samarbete	102
3.4.1	Internationella ärenden inom nationellt beslutsfattande	102
3.4.2	Riksdagen och Finlands internationella förpliktelser	103
3.4.2.1	Godkännande och uppsägning av internationella förpliktelser	103
3.4.2.2	Nationellt ikraftträdande av fördragsbestämmelser	107
3.4.3	Riksdagen och EU-ärenden	111
3.4.4	Riksdagens rätt till information i internationella angelägenheter	113
3.5	Riksdagen och budgetmakten	115
3.5.1	Statsfinanserna inom nationellt beslutsfattande	115
3.5.2	Statsbudgeten	117
3.5.2.1	Beredningen av regeringens budgetproposition inom den verkställande makten	117
3.5.2.2	Behandling av budgetpropositionen i riksdagen	119
3.5.2.3	Statsbudgetens innehåll	122
3.5.2.3.1	Budgetprinciper och undantag till dem	122
3.5.2.3.2	Anslag i statsbudgeten	125
4.	DET NATIONELLA BESLUTFATTANDETS INNEHÅLL	127
4.1	Inramning genom grundrättigheter och EG-rätt	127
4.2	Olika grundrättighetsdimensioner	133
4.2.1	Grundrättigheternas absoluta respektive relativa karaktär (de allmänna lärorna för grundrättighetstolkning)	133
4.2.2	Grundrättigheternas organisatoriska förankring	136
4.2.3	De olika hänvisningarna till "lag"	139

4.3	Rättigheter för individens inre sfär	143
4.3.1	Rätten till liv, personlig frihet och integritet	143
4.3.2	Skydd för privatlivet	148
4.3.3	Religions- och samvetsfrihet	154
4.4	Individens rättigheter inom den utåtriktade sfären	157
4.4.1	Jämlikhet	157
4.4.2	Yttrandefrihet och offentlighet	163
4.4.3	Rörelsefrihet	169
4.5	Individens rättigheter inom gemenskapssfären	174
4.5.1	Mötes- och föreningsfrihet	174
4.5.2	Rösträtt och rätt till inflytande	179
4.5.3	Egendomsskydd	181
4.5.4	Näringsfrihet och rätt till arbete	189
4.5.5	Rätt till social trygghet	196
4.5.6	Kulturella rättigheter	206
4.5.7	Rätt till eget språk och egen kultur	211
4.6	Grundläggande skyldigheter	217
4.6.1	Ansvar för miljön	217
4.6.2	Skattskyldighet	222
4.6.3	Skyldighet att försvara landet	227
4.7	Skyddet av rättigheter	230
4.7.1	Rättskyddet	230
4.7.2	Den straffrättsliga legalitetsprincipen	240
4.8	EG-fördragets inverkan på det nationella beslutsfattandets innehåll	243
4.8.1	EG:s behörighetsområden	243
4.8.2	Verkställighet av EG-rätt genom nationell lagstiftning	245
5.	FÖRVERKLIGANDE AV DET NATIONELLA BESLUTFATTANDETS RESULTAT	249
5.1	Bakgrund	249
5.2	Republikens president	253
5.2.1	Val till presidentämbetet	253
5.2.2	Presidentens uppgifter	257
5.2.2.1	Uppgifter i anslutning till utrikesrelationer och utövning av regeringsmakt	257
5.2.2.2	Presidentens utnämningssmakt	261
5.2.2.3	Presidentens övriga uppgifter	262
5.2.3	Beslutsfattande och ansvar	265
5.2.3.1	Den parlamentariska täckningen	265
5.2.3.2	Presidentens juridiska ansvar	271

5.3 Statsrådet	272
5.3.1 Tillsättande och utformning	272
5.3.1.1 Allmän regeringsmakt	272
5.3.1.2 Regeringsbildning	276
5.3.2 Uppgifter	280
5.3.2.1 Uppgiftsfördelningen inom statsrådet	280
5.3.2.2 Statsrådets förordningsmakt	285
5.3.3 Beslutsfattande och ansvar	289
5.3.3.1 Behandlingen av ärenden i statsrådet	289
5.3.3.2 Politiskt och juridiskt ansvar	294
5.4 Ministerier	299
5.4.1 Utformning	299
5.4.2 Uppgifter, beslutsfattande och ansvar	302
5.4.2.1 Verksamheten inom ett ministerium	302
5.4.2.2 Ministeriets förordningsmakt	306
5.4.2.3 Politiskt och juridiskt ansvar	307
5.5 Den övriga statsförvaltningen	308
5.5.1 Utformning	308
5.5.2 Organisationsformer och myndighetsutövning på centralförvaltningsnivån	312
5.5.3 Statlig regionalförvaltning	320
5.5.4 Statlig lokalförvaltning	322
5.5.5 Den administrativa indelningen	325
5.6 Riksdagens förvaltning	329
5.7 Universiteten	330
5.8 Staten som ett enda rättssubjekt	334
5.9 Kommunal och annan regional självstyrelse	338
5.9.1 Kommunal självstyrelse med exempel om undervisning som kommunens lagstadgade uppgift	338
5.9.1.1 Den kommunala självstyrelsens statsförfattningsrättsliga ställning	338
5.9.1.2 Kommunens lagstadgade uppgifter – med speciell hänsyn till undervisning	345
5.9.1.3 Kommunens beskattningsrätt	349
5.9.2 Andra former av administrativ självstyrelse	351
5.9.2.1 Regional självstyrelse	351
5.9.2.2 Samernas kulturautonomi	352
5.9.2.3 Kyrkan	354
5.10 Ålands självstyrelse	356

5.11 Om den offentliga personalen i allmänhet och tjänstemän i synnerhet	366
5.12 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra myndigheter ..	374
5.12.1 Reglering av medelbar offentlig förvaltning	374
5.12.2 Finlands Bank och Folkpensionsanstalten: två specialfall	382
6. KONTROLLEN AV DET NATIONELLA BESLUTFATTANDETS RESULTAT ...	388
6.1 Om kontrollmaktens strukturer	388
6.2 Allmänna domstolar	393
6.2.1 Tingsrätt	393
6.2.2 Hovrätt	395
6.2.3 Högsta domstolen	397
6.3 Allmänna förvaltningsdomstolar	400
6.3.1 Förvaltningsdomstol	400
6.3.2 Högsta förvaltningsdomstolen	403
6.4 Specialdomstolar	407
6.5 Riksrätten	411
6.6 Domstolars oberoende	412
6.7 Normkontroll	417
6.7.1 Grundlagens företräde	417
6.7.2 Övrig normprövning	422
6.8 Rättsskyddsmekanismer inom den verkställande makten	424
6.8.1 Domstolsliknande organ	424
6.8.2 Administrativa arrangemang för rättsskydd	425
6.9 Övrig kontrollmakt	427
6.9.1 De högsta laglighetsövervakarna: riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern	427
6.9.1.1 Organisation	427
6.9.1.2 Uppgifter	429
6.9.1.3 Åtgärder	433
6.9.1.4 Justitiekanslerns specialuppgifter	436
6.9.2 Revision	437
6.9.2.1 Återkoppling till statsfinanser	437
6.9.2.2 Statens revisionsverk	440
6.9.2.3 Statsrevisorerna	444
7. AVSLUTNING	447
SYSTEMATISKT REGISTER	467
SAKREGISTER	475